Jan van den Broek

Thuisgebracht, maar nog niet helemaal: twee oude foto's van Farmsum

Ruim een jaar geleden meldde zich bij RTV-Noord 'een mevrouw' die twee oude foto's had waarvan ze zou willen weten waar ze genomen waren. Bij RTV-Noord wisten ze het antwoord niet, zodat de vraag bij de Groninger Archieven terecht kwam. Maar ook daar was niemand die de afgebeelde situaties herkende.

Een aantal maanden ging voorbij alvorens ik me de tijd gunde om de foto's wat nader te bekijken. Het kostte wat tijd, maar uiteindelijk vond ik het antwoord: de foto's zijn genomen vanaf de toren van de kerk in Farmsum.

Nadat dit was vastgesteld is vanuit de Groninger Archieven contact opgenomen met RTV Noord, zodat via die instelling 'de mevrouw' van de foto's zou kunnen worden geïnformeerd. Maar daar bleek de belangstelling voor de zaak inmiddels verdwenen. Dat is jammer, want de foto's zijn opmerkelijk genoeg om te worden getoond en besproken. Wellicht is deze publicatie voor de rechtmatige eigenares van de foto's aanleiding om zich bij de Groninger Archieven te melden.

De twee foto's waarvan niet duidelijk was waar ze genomen zijn.

Beide foto's zijn van dezelfde standplaats genomen passen aan elkaar. De grote open ruimte tussen twee wegen gaf de sleutel tot het antwoord op de vraag waar de fotograaf heeft gestaan.

- We kijken vanaf de toren te Farmsum naar het zuiden.
- Links op de panoramafoto zien we de lange Molenstraat met bebouwing aan weerskanten.
- Uiterst links is nog net een stukje van het Weiwerdermaar te zien.
- De open vlakte in het midden is het voormalige borgterrein van het Huis te Farmsum. Dit terrein is aan het einde van de 19e eeuw afgegraven en ligt nu uitzonderlijk laag: ruim 2 m onder NAP.
- De weg recht vooruit is de huidige Borgshof.
- De waterloop op de rechterfoto is het Farmsumerdiep, dat na 1961 van de topografische kaart is verdwenen.

Het Farmsumerdiep is gedempt in verband met de verbreding en reconstructie van het Eemskanaal. Dat mondde aanvankelijk tussen Delfzijl en Farmsum in de Eems uit, maar werd omstreeks 1960 aan de zuidzijde om Farmsum geleid. Het eerder door het Farmsumerdiep stromende water – onder meer afkomstig uit Duurswold – werd toen via een nieuw kanaal ten westen van Farmsum naar de Eems geleid. De huidige Lindeboomstraat ligt ongeveer op het voormalige tracé van het Farmsumerdiep. Ter plaatse van de op de foto zichtbare huizen langs het Farmsumerdiep loopt nu de H. Jagerstraat.

Het karakteristieke huis dat op de linkerfoto middenonder staat – op de hoek van de Molenstraat en de Borgshof – en het belendende perceel hebben plaats moeten maken voor nieuwbouw. Tegenwoordig bevindt zich hier het Pijpplein, dat is aangelegd op de plek waar een brug over het Farmsumerdiep lag die de verbinding vormde tussen de Vliethorn en Koestraat in het westen en de Molenstraat in het oosten.

Het huis met de glimmende dakpannen en het aan de zuidzijde aangrenzende huis bestaan nog wel: het zijn de percelen Borgshof 6-10 en 12.

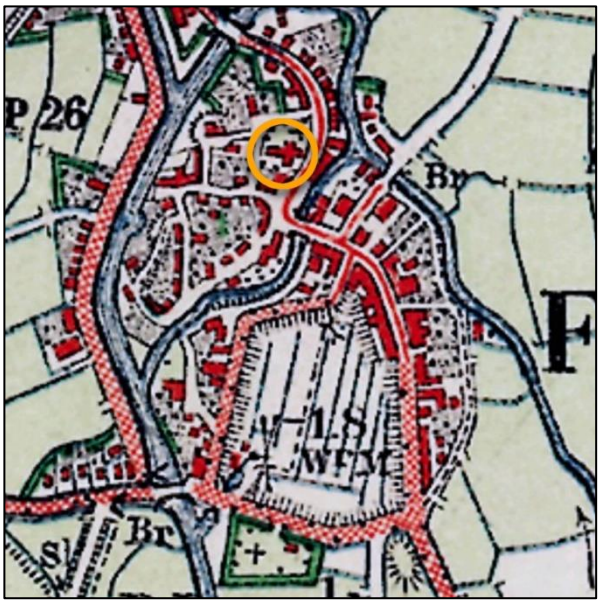

Links: Op het Bonneblad, een oude topografische kaart uit ca. 1905, is het afgegraven voormalige borgterrein tussen twee wegen goed herkenbaar. De gele cirkel geeft de plaats van de kerk aan.

Rechts: Dezelfde uitsnede uit het Bonneblad, gecombineerd met de hoogtekaart van het Actueel Hoogebestand Nederland (AHN) op internet (www.ahn.nl).

De percelen Borgshof 6-10 en 12 op *Google Streetview*. De indeling van ramen en deuren van Borgshof 6-10 is nog precies zoals ze op de oude foto is te zien. Op die foto heeft het pand blinkende geglazuurde pannen. De pannen op Streetview zullen nieuw zijn, maar ze zijn ook geglazuurd.

In de collectie van de Groninger Archieven vond ik onder meer de twee volgende foto's waarop die gedeeltelijk hetzelfde beeld te zien is als op de oude foto's. Daarop is de aanleg van wegen in de Borgshof te zien (1957). Abusievelijk werd op de Beeldbank over deze foto's meegedeeld dat het luchtfoto's zijn. Ze zijn, net als de oude foto's, genomen vanaf de kerktoren en de huizen die we op de voorgrond zien, staan ook op de oude foto's.

NL-GnGRA_1986_22320 (1957).

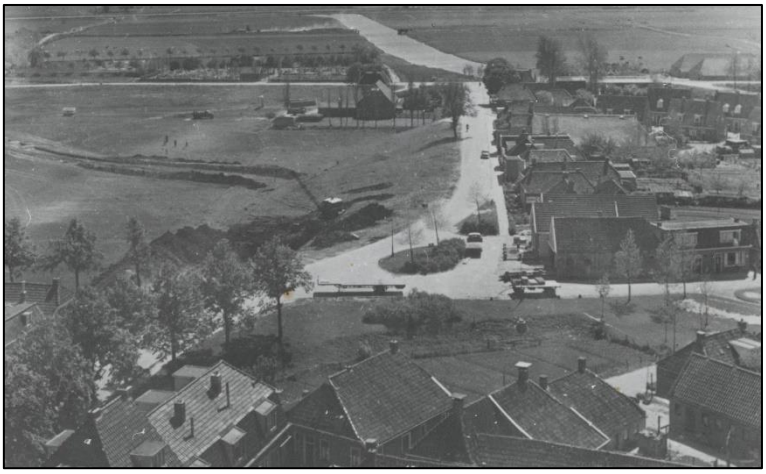

NL-GnGRA_1986_22319 (1957)

NL-GnGRA_818_3588

Bovenstaande foto geeft een overzicht van een deel van hetzelfde gebied, maar dan in omgekeerde richting. De foto, wellicht omstreeks 1970 gemaakt door de fotograaf van het Rijksarchief, Marco Douma, toont het voormalige borgterrein van het Huis te Farmsum (de ‘Ripperdaborg) met de kerk op de achtergrond. Goed is het grote hoogteverschil te zien tussen het afgegraven borgterrein (de Borgshof) en het overgebleven – want bebouwde – deel van wierde op de achtergrond. De kerk, vanaf de toren waarvan de oude foto’s zijn genomen, staat op een kleinere tweede wierde, die ten noordwesten van de ‘borgwierde’ ligt.